

Kultura

Od nacionalnoga ponosa do na

Prosvjed Hrvatskoga društva konferencijskih prevoditelja: Hrvatski se jezik sve manje koristi čak i u pristupnim pregovorima s Europskom unijom

Živana MORIĆ
zivana.moric@vjesnik.hr

U Hrvatskoj je na međunarodnim skupovima postala sramota govoriti hrvatski i slušati prijevod, a hrvatski se jezik sve manje koristi čak i u pristupnim pregovorima s Europskom unijom. Te prilično ojađene i uznemirujuće tvrdnje dio su priopćenja što ga je nedavno hrvatskoj javnosti i visokim državnim dužnosnicima uputilo Hrvatsko društvo konferencijskih prevoditelja (HDKP).

Što je tu udrugu navelo da se javno očituje o položaju hrvatskoga jezika u međunarodnome okruženju i je li opravdana dramatičnost koja izbija gotovo iz svake rečenice njihova svojevrsnog apela?

- Zabrinuti smo jer se hrvatski jezik ne koristi na mnogim međunarodnim konferencijama – kaže nam Anika Rešetar, predsjednica Hrvatskoga društva konferencijskih prevoditelja, iza koje je dugogodišnje iskustvo prevoditeljice s njemačkoga jezika akreditirane pri Europskoj komisiji. Budući da, po njezinim riječima, hrvatski dakle nije predviđen kao radni jezik na međunarodnim skupovima, hrvatski predstavnici ne samo da ne mogu govoriti hrvatski, nego nema ni prijevoda s drugih jezika, primjerice, francuskoga, njemačkoga ili poljskoga, na hrvatski. Je li hrvatski jezik zaista nevidljiv na međunarodnim susretima i skupovima?

- U posljednje vrijeme imamo

Prevoditelji upozoravaju na zabrinjavajući trend koji se očituje u tome da se domaći sudionici međunarodnih konferencija u Hrvatskoj srame govoriti hrvatski. Organiziraju se i seminari bez prijevoda jer - »svi znaju engleski«

iskustvo sa sve većim brojem konferencija na kojima sudjeluju hrvatski predstavnici, a hrvatski jezik se ne rabi i nije osiguran prijevod na hrvatski. Najočitiiji primjer su pretprijetne konferencije, pa tako i ona posljednja održana 5. studenoga, na kojoj je bilo 12 radnih jezika, ali među njima nije bio i hrvatski, iako je na dnevnome redu bilo pristupanje Hrvatske Europskoj uniji, iznosi Tamara Levak Potrebica, konferencijska prevoditeljica za engleski i talijanski, također akreditirana pri Europ-

Cijeli pogon za sve jezike godišnje svakoga građanina EU stoji pola eura

Ministar Jandroković je govorio hrvatski

U opsežnu i brzu odgovoru što smo ga na upit o uporabi hrvatskoga jezika na međunarodnim konferencijama dobili iz Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija, izrijekom se opovrgava ključna tvrdnja iz priopćenja Hrvatskoga društva konferencijskih prevoditelja. »Ne može se reći da se hrvatski jezik ne koristi, naprotiv, on se koristi kada god je to moguće. Razumljivo je da hrvatski, dok još nismo ušli u punopravno članstvo Europske unije, ne može po prirodi stvari imati ravnopravan status kao sadašnji službeni jezici Unije«, stoji u odgovoru Ministarstva, u kojem se navodi da je prevođenje na hrvatski uobičajeno kada za to postoje tehnički i materijalni uvjeti i kada većina sudionika koristi svoj jezik, te kako se, primjerice, »na nedavnoj konferenciji o jugoistočnoj Europi, održanoj u Europskome parlamentu, ministar vanjskih poslova

i europskih integracija Gordan Jandroković obratio nazočnima upravo na hrvatskome jeziku, budući da su za to postojali tehnički uvjeti te su bili osigurani prevoditelji«.

U odgovoru se ističe da svaka međunarodna organizacija ili forum ima svoju praksu upotrebe pojedinoga jezika, te da u većini slučajeva postoje jasno određeni radni i službeni jezici. Primjerice, u Ujedinjenim narodima šest je službenih jezika – engleski, francuski, španjolski, ruski, arapski i kineski, u NATO-u su to pak engleski i francuski, u Europskoj uniji trenutno su 23 službena jezika, a pristupanjem Hrvatske hrvatski će jezik postati 24. službenim jezikom i bit će u punom smislu ravnopravan s drugima.

»Hrvatska, kao prva europska zemlja potpisnica Unescove konvencije o zaštiti kulturne i jezične raznolikosti, s osobitom pažnjom vodi računa o statusu, zaštiti i

afirmaciji hrvatskog jezika. (...) Može se, dakle, slobodno reći da će članstvo u Europskoj uniji imati presudnu ulogu za jačanje i međunarodnu afirmaciju hrvatskog jezika«, zaključuje svoj odgovor Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija.

Iz Ureda za odnose s javnošću Vlade Republike Hrvatske dobili smo pak odgovor u kojem među inim stoji kako smo »zatvaranjem poglavlja 34 osigurali da hrvatski postane i službeni jezik Europske unije. U Hrvatskoj i u tijelima EU trebalo bi govoriti hrvatski, a na međunarodnim forumima moguće je koristiti engleski ili druge jezike«.

Navodeći da se hrvatski jezik »nalazi u samim temeljima hrvatskog nacionalnog i jezičnog identiteta«, u Vladi izražavaju uvjerenje da će »naše punopravno članstvo u EU značiti isto takav položaj hrvatskog jezika unutar te zajednice ravnopravnih država«.

skoj komisiji. Dodaje da je naknadna reakcija »iz diplomatskih krugova« koju su prenijele jedne hrvatske novine da se »diplomati dobro razumiju«, promašila glavnu temu, jer zacijelo i diplomati iz Francuske, Njemačke, Velike Britanije, Poljske i drugih zemalja također dobro razumiju engleski, ali se unatoč tomu ne odriču prava da kao službeni predstavnici svojih zemalja na službenim sastancima govore i slušaju vlastiti jezik.

Olako preskakanje hrvatskoga jezika na putu u Europu razlogom je što je Hrvatsko društvo konferencijskih prevoditelja još 20. srpnja ove godine poslalo dopis glavnomu pregovaraču za pristup Hrvatske EU Vladimiru Drobnjaku, upozorivši na mogućnost korištenja akreditiranih konferencijskih prevoditelja za hrvatski jezik. Na žalost, nikakav odgovor nisu dobili.

Nimalo obeshrabreni, članovi HDKP-a ustraju u nastojanjima da se hrvatskomu priskrbi primjeren položaj u međunarodnoj zajednici, smatrajući brigu za hrvatski jezik prirodnim dijelom svoga profesionalnoga djelokruga. Zato su početkom studenoga rečeno priopćenje adresirali na predsjednika Republike, predsjednicu Vlade i predsjednika Sabora, i još se nadaju odgovoru. Nameće se pitanje je li novac potreban da se pokriju troškovi prevođenja razlogom »šted-

Hrvatski predstavnici trebaju inzistirati na korištenju hrvatskoga jezika kao jednoga od radnih jezika u sklopu pristupnih pregovora. Pregovori su postizanje konsenzusa na temelju kompromisa. Važno je da naši stručnjaci budu koncentrirani na sadržaje pregovora, a ne da se brinu o svome jezičnom izričaju

Na putu prema Europi olako se preskače hrvatski jezik, tvrde članovi Hrvatskoga društva konferencijskih prevoditelja

nje na krivome mjestu«, kakvoj smo poslovično skloni. - Ni u kom slučaju jer Europska komisija snosi troškove prevođenja i osigurava prevoditelje za sastanke institucija Europske unije, objašnjava nam Marija Maras, konferencijska prevoditeljica za engleski i njemački, koja je i članica međunarodne udruge konferencijskih prevoditelja (AIIC). Naime, postupak je sljedeći: institucije EU-a koje organiziraju sastanak prijave potrebu za prevoditeljima Općoj upravi za konferencijsko prevođenje temeljem najave da će se govoriti određeni jezik. Ta Uprava potom sa svoga popisa angažira akreditirane prevoditelje za odgovarajuće radne jezike. Od 2005. godine Europska komisija akreditirala je oko 60 konferencijskih prevoditelja iz Hrvatske. Cijeli pogon za sve jezike godišnje stoji svakoga građanina Europske unije pola eura.

Naše sugovornice naglašavaju da su stekle dojam da hrvatski predstavnici često izbjegavaju

Nacionalne sramote

Zašto se na međunarodnim konferencijama hrvatski ne koristi kao radni jezik?

govoriti hrvatskim jezikom i kad za to nema nikakva razloga, te se radije odlučuju za engleski jezik, »ne baš uvijek tečan i točan«. U tome možda i nije pogrešno prepoznati refleks novog pomodarstva što ga njeguju izvorni hrvatski govornici kada rabe anglizme držeći ih prestižnijim izrazima, prikladnijima ili oportunističkim za javni nastup i »kod kuće«. S druge strane, Tamara Levak Potrebica navodi primjer da su tijekom pregleda pravne stečevine EU, tzv. screeninga, hrvatski sudionici u nekoliko navrata dobili uputu da govore engleskim jezikom, što je dijelu sudionika, koji su pripremili i održali svoje prezentacije na engleskome, onemogućilo daljnje sudjelovanje u raspravi. Dakako, sposobnost komunikacije na stranome jeziku - ne nužno samo engleskome! - svakako je pohvalna i treba ju poticati, no u službenim prigodama potrebno je rabiti vlastiti jezik, kako zbog mogućnosti da se na taj način ljepše, preciznije i uvjerljivije izrazimo, tako i zbog toga što time, reći će Vjesnikova sugovornica, pokazujemo svoj nacionalni ponos.

Ali od nacionalnoga ponosa do nacionalne sramote kadšto je malen korak. Naime, članovi Hrvatskoga društva konferencijskih prevoditelja upozoravaju na »zabrinjavajući

trend« koji se očituje u tome da se domaći sudionici međunarodnih konferencija u Hrvatskoj srame govoriti hrvatski. Zna se dogoditi na nekim konferencijama da upitate li treba li nekomu prijevod, nitko se neće javiti, ili neki ne uzmu slušalice za prijevod budući da bi se vidjelo da im je potreban. Organiziraju se i seminari bez prijevoda jer - »svi znaju engleski«.

Nitko neće javno reći da nešto nije razumio i svi smatraju da je u redu što se neki zaposlenici ne šalju na seminar jer »ne znaju engleski«, iako je na seminaru osiguran prijevod. I što se zapravo događa u situaciji »tajnoga neznanja, a javne himbenosti«?

- Pitanje tko kako govori engleski postalo je važnije od pitanja je li stručnjak u svome području rada. HDKP smatra da nije u interesu Hrvatske iz međunarodne komunikacije isključivati pojedince s velikim stručnim znanjem i iskustvom zato što ne mogu javno nastupati na tečnom engleskome, ističe Anika Rešetar i dodaje: - Većina naših ljudi sluša prijevode na engleski s drugih jezika EU-a, a držim da trebaju slušati prijevod na hrvatski jezik s drugih jezika. To čini naš jezik prisutnim u međunarodnom okružju, a svi govornici koji osjećaju nesigurnost izlaganja na stranome jeziku,

Koristimo li se mi sami svojim jezikom, na taj način pridonosimo njegovu ravnopravnom položaju u međunarodnoj zajednici. Druge se zemlje nisu odrekle svoga jezika, nema razloga da to učini Hrvatska. A zalaganje za vlastiti jezik ne treba politizirati

moći će se uvijek javiti za riječ na svome jeziku i pri tom neće trošiti snagu i koncentraciju na jezične poteškoće, nego će biti usredotočeni samo na struku.

Jednom riječi, hrvatski predstavnici trebaju inzistirati na upotrebi hrvatskoga jezika kao jednoga od radnih jezika u

sklopu pristupnih pregovora. Pregovori su postizanje konsenzusa na temelju kompromisa. Važno je da naši stručnjaci budu koncentrirani na sadržaje pregovora, a ne da se brinu o svome jezičnom izričaju. Jezični identitet, pravo na jezik i kulturu treba početi koristiti jer upravo raznolikost obogaćuje i omogućuje nastanak novih ideja.

Naglašena prisutnost hrvatskoga jezika na konferencijama određenih tijela EU-a svakako će pridonijeti uklonjanju bojazni od zajedničke prevoditeljske kabine, za hrvatski, bosanski i srpski jezik, u čemu mnogi s razlogom vide pokušaj jezične integracije, povezano s idejom jugosfere.

- Postoje pokušaji da se pod izgovorom smanjenja troškova hrvatski jezik »ugura« u mješavinu hrvatskoga-bosanskoga-srpskoga, kaže prof. Levak Potrebica, podsjećajući kako su u siječnju ove godine dvije zastupnice u Europskome parlamentu iznijele takav prijedlog, tražeći da Europska komisija postigne »odgovarajući dogovor s hrvatskim vlastima u odnosu na hrvatski jezik kako u budućnosti ne bi spriječili sklapanje sveobuhvatnoga sporazuma o jeziku s BiH, Crnom Gorom i Srbijom kad te zemlje postanu države članice EU-a«.

Od naših sugovornica saznaje-

mo da se za konferencije u organizaciji Europske komisije angažiraju prevoditelji za zasebnu hrvatsku kabinu, da je do prije nekoliko mjeseci na konferencijama Europskoga parlamenta o Zapadnome Balkanu postojala jedna zajednička kabina pod nazivom »SH«, a što se tiče drugih institucija i organizatora konferencija, još postoje različita rješenja, od zasebne do zajedničke kabine.

Upravo stoga, kažu prevoditelji, važno je da se mi sami koristimo svojim jezikom i na taj način pridonosimo njegovu ravnopravnom položaju u međunarodnoj zajednici. Druge se zemlje nisu odrekle svoga jezika, nema razloga da to učini Hrvatska. Pri svemu tome bitno je istaknuti da zalaganje za vlastiti jezik ne treba politizirati.

Pa ako je, na žalost, priopćenje HDKP-a naišlo na zid šutnje, riječi konferencijske prevoditeljice Marije Maras zacijelo će naići na bespogovorno prihvaćanje: »Hrvatski će biti službeni jezik Europske unije, a ja se nadam da ćemo to vidjeti i u praksi. Slovenci su, premda znaju engleski, govorili slovenski kada su predsjedavali Europskom unijom. Nadam se da će i hrvatski predstavnici kada Hrvatska bude predsjedavala Europskom unijom govoriti hrvatski.«